

ThS. Phùng Hoa Miên
Trường Đại học Mỹ thuật Công nghiệp
Tác giả liên hệ: mienhoa@gmail.com

Ngày nhận: 06/02/2023

Ngày nhận bản sửa: 08/3/2023

Ngày duyệt đăng: 23/3/2023

Tóm tắt

Thực tại vấn đề về môi trường ảnh hưởng tới cuộc sống con người và thay đổi nhu cầu tiêu dùng tạo nên xu hướng sống tích cực, quay trở về với tự nhiên để có một cuộc sống khoẻ mạnh và bền vững. Việt Nam cũng không đứng ngoài vấn nạn ô nhiễm môi trường và nhu cầu sử dụng những sản phẩm thân thiện với môi trường cũng bắt đầu phát triển, tuy muộn hơn so với các nước trên thế giới. Các nhà thiết kế đi tiên phong với những nỗ lực lớn lao cùng niềm tin sản phẩm sinh thái sẽ khởi sắc, cũng như thiết kế bền vững sẽ là hướng đi tất yếu cho tương lai, cùng với sự đồng hành và hỗ trợ của các tổ chức xã hội trong và ngoài nước, đặc biệt là mong muốn ngày càng gia tăng của người tiêu dùng sẽ thúc đẩy nhanh sự phát triển của các sản phẩm thiết kế bền vững, đồng thời, sẽ góp phần không nhỏ cải thiện môi trường sống, mang lại sức khỏe cho cả cộng đồng.

Từ khóa: Phát triển bền vững, ô nhiễm môi trường, thiết kế bền vững.

The Current Sustainable Design Trends in Vietnam

M.A. Phung Hoa Mien
University of Industrial Fine Arts
Corresponding author: mienhoa@gmail.com

Abstract

The reality of environmental problems affects human life and changes in consumer needs create a trend of positive living, returning to nature to have a healthy and sustainable life. Vietnam is no exception to the problem of environmental pollution and the demand for environmentally friendly products has also started to develop, although later than other countries in the world. Pioneering designers with great efforts and belief that ecological products will flourish as well as sustainable design will be the inevitable direction for the future, with the companion and support of organizations social organizations at home and abroad, especially the increasing desire of consumers, will accelerate the development of sustainable design products, and will contribute significantly to improving the living environment, bring health to the whole community.

Keywords: Sustainable development, environmental pollution, sustainable design.

1. Đặt vấn đề

Hiện nay, chúng ta thường được nghe thấy cụm từ “phát triển bền vững” xuất hiện khá nhiều trong nhu cầu tiêu dùng phục vụ cuộc sống hàng ngày.

Vậy phát triển bền vững là gì? Tại sao nó trở thành nhu cầu cấp thiết hiện nay?

Phát triển bền vững được định nghĩa là “một sự phát triển về mọi mặt trong xã hội hiện đại mà vẫn đảm bảo sự tiếp tục

phát triển trong tương lai xa”.

Thuật ngữ này trở nên phổ biến, xuất hiện khá nhiều trong các chiến lược phát triển trên toàn thế giới. Điều tất yếu đó là do nhu cầu của xã hội. Như chúng ta biết, nhu cầu sẽ thúc đẩy sự phát triển, nhu cầu càng cao thì sự đáp ứng sẽ phát triển càng mạnh.

Vấn đề về ô nhiễm môi trường ngày nay đã và đang tác động mạnh mẽ lên cuộc sống của con người trên toàn thế giới, đặc biệt là ở các quốc gia đang phát triển, Việt Nam cũng đang hứng chịu những hậu quả nặng nề. Sau thời kỳ phát triển “nóng” của nền công nghiệp hóa và hiện đại hóa, đồng nghĩa với việc vô số ống khói, nước thải độc hại, chất thải công nghiệp được chúng ta dễ dàng tung ra môi trường thiên nhiên. Mặt khác, tài nguyên thiên nhiên đã bị khai thác tới mức tuyệt diệt: chặt phá tài nguyên rừng gây mất đi môi trường sống của sinh vật, mất đi cánh rừng là mất đi “lá phổi xanh của trái đất”, nguồn oxy tự nhiên để duy trì sự sống... Tài nguyên biển cũng được đánh bắt vô tội vạ, nhiều hóa chất độc hại xả ra dẫn đến hủy hoại môi trường biển...

Trước cách ứng xử như vậy với thiên nhiên, chúng ta đang phải gánh chịu hậu quả từ tác động của môi trường, ô nhiễm nặng nề đã khiến sức khỏe của con người suy giảm rõ rệt, ốm yếu, bệnh tật... Thiên tai, bão lụt, sóng thần, nước biển dâng... đã gây những thiệt hại khôn lường về của cải vật chất và lấy đi bao sinh mạng.

Con người đã và đang nhận thức một cách rõ ràng mối nguy hiểm của việc đã ứng xử một cách vô tình với thiên nhiên, nhận thấy rằng nếu thiên nhiên suy kiệt thì con người cũng sẽ suy yếu và nếu tách rời khỏi môi trường thiên nhiên con người sẽ bị diệt vong.

Chính vì vậy, trong nhiều năm trở lại đây, nhân loại đã và đang có xu hướng quay trở về với tự nhiên, đồng thời, bằng những hành động tích cực của mình để

có thể bù đắp những sai lầm trong quá khứ, mong muốn có thể cùng với thiên nhiên sống một cuộc sống khỏe mạnh và bền vững.

2. Tình hình thực tế

Ở Việt Nam, sau thời kỳ phát triển nóng của công nghiệp hóa hiện đại hóa với sự choáng ngợp của những khối bê tông, kính, nhôm nhựa, vật liệu công nghiệp đã khiến cho cuộc sống của chúng ta trở nên ngột ngạt và nhiễm độc bởi các loại chất thải công nghiệp thì việc tìm giải pháp để giải quyết đã trở nên cấp thiết hơn bao giờ hết. Ngoài việc kiểm soát và giảm thiểu mức độ ô nhiễm thì giải pháp hữu cơ sẽ là hướng phát triển bền vững cho môi trường hiện nay ở Việt Nam. Thiết kế sản phẩm là một ngành có nhiều ảnh hưởng đến môi trường sống, từ nhà máy cho đến bãi rác, nó sẽ mang đến khá nhiều tác động tốt xấu. “Chúng tôi nhận ra rằng các sản phẩm tiêu dùng là yếu tố quan trọng gây ra suy thoái môi trường”; “Sản phẩm thường được sản xuất với số lượng được đánh số lên đến hàng triệu. Từ nhà máy đến bãi rác, chúng có thể mang những yếu tố độc hại lớn đối với không khí chúng ta đang thở, nước chúng ta uống và đất chúng ta canh tác...”, Prasad Boradkar, lãnh đạo dự án Innovation Space đã nhận định sau những kết quả nghiên cứu.

3. Giải pháp và xu hướng thiết kế bền vững ở Việt Nam

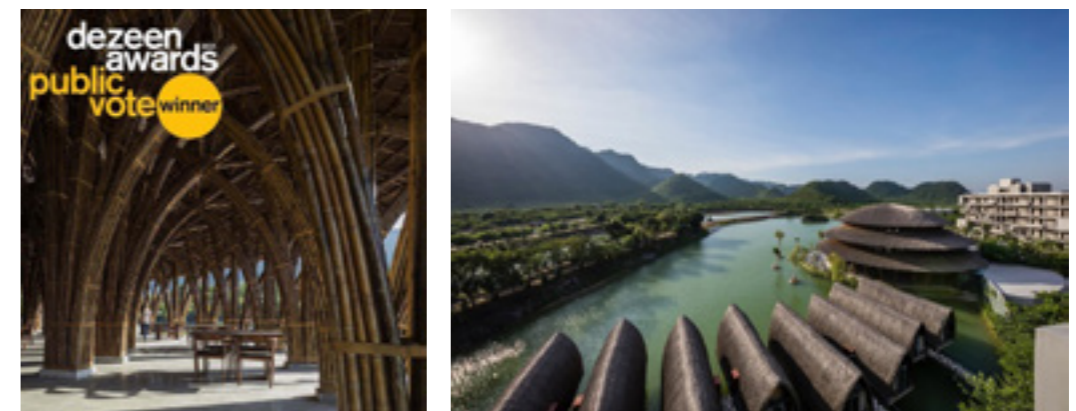
Lợi thế của Việt Nam là có nguồn tài nguyên thiên nhiên khá dồi dào, các loại vật liệu tự nhiên khá phong phú, chẳng hạn như tre luôn sẵn có, dễ nuôi trồng để tạo ra nguồn nguyên liệu tự nhiên giá rẻ. Qua những nghiên cứu cho thấy tre có cấu trúc khá dẻo, bền và độ bền kéo tương tự như thép mỏng, chịu được nước, độ ẩm và nắng nóng, cùng với công nghệ kỹ thuật cao đã giúp nó trở thành vật liệu có thể đáp ứng cho nhiều công trình thiết kế hiện đại.

Với nhu cầu ngày càng đông đảo của người tiêu dùng sẽ thúc đẩy ngành thiết kế của Việt Nam phát triển theo hướng khai

thác những chất liệu hữu cơ và ý tưởng từ tự nhiên. Một trong những nhà thiết kế đi tiên phong trong ứng dụng chất liệu hữu cơ trong thiết kế hiện đại, kiến trúc sư Võ Trọng Nghĩa đã làm nên những công trình thiết kế kiến trúc với hình dáng thân thiện cùng với chất liệu tre truyền thống, Cafe Gió và nước tại Bình Dương đã đạt huy chương vàng Giải thưởng Hội Kiến trúc sư Châu Á; giải nhì Giải thưởng Kiến trúc quốc tế Mỹ cho các công trình bằng tre; Giải thưởng RIBA International Fellowships (Giải thưởng

đanh dự quốc tế) đã công nhận những đóng góp đặc biệt của anh cho thiết kế kiến trúc thế giới bằng những công trình thiết kế bền vững, thân thiện với môi trường và đặc biệt là những đóng góp của anh trong việc định hướng cho thế hệ tương lai trên toàn thế giới và Việt Nam về hiệu quả của thiết kế thân thiện với môi trường.

Nhân mạnh tre là “thép” của thế kỷ XXI, KTS. Võ Trọng Nghĩa cho biết: “Ở đất nước nhiệt đới, chúng tôi có nhiều tre, giá thành rẻ, đem lại vẻ đẹp thanh lịch mà bạn không thể tìm thấy ở bê tông, thép”.

Hình 1. Công trình “Nhà Cộng đồng kết hợp nhà hàng Vedana ở Ninh Bình” được vinh danh tại Giải thưởng Deeze 2021

Cũng trong lĩnh vực thiết kế, Vũ Thảo được xem là người nhiệt huyết đi đầu trong việc nghiên cứu và phát triển dòng thời trang thân thiện với môi trường (hay còn gọi là thời trang bền vững) tại Việt Nam. Có thể nói, chưa nhà thiết kế Việt Nam nào thực hiện một quy trình thời trang “hữu cơ” từ gốc đến ngọn như chị. Với mong muốn mang đến những sản phẩm dệt may hiện đại, thân thiện với người mặc cũng như với môi trường, quy trình của chị khép kín từ trồng cây bông, gai dầu, chăn tằm uơm tơ, đã sợi dệt vải và sử dụng màu nhuộm hữu cơ từ cỏ cây, hoa lá. Đặc biệt, chị ứng dụng kỹ thuật dệt sợi tơ, bông, gai, nhuộm chàm, vẽ sáp ong truyền thống của dân tộc Nùng, Giao,

Thái, Mường, H'Mông... ở Mai Châu, Hòa Bình, Cao Bằng để thiết kế sáng tạo nên những sản phẩm thời trang độc đáo. Những nỗ lực lớn lao của chị đã được ghi nhận bởi “tiếng lành đồn xa” khi Km109 trở thành một thương hiệu thời trang hữu cơ đã vượt ra thế giới và có 70% khách hàng quốc tế, 30% khách hàng Việt luôn đồng hành. Năm 2014, Vũ Thảo đạt danh hiệu quán quân Doanh nhân sáng tạo trẻ trong lĩnh vực thiết kế/thời trang do Hội đồng Anh trao tặng vì những cam kết mãnh liệt của chị đối với trách nhiệm xã hội doanh nghiệp, thông qua làm việc với lao động nữ dân tộc thiểu số để sản xuất những chất liệu hữu cơ sinh thái khi sử dụng bằng phương pháp truyền thống.

